

پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد: مریم محمدی، ۱۳۹۷

بررسی ماهیت کارت‌های اعتباری در فقه و حقوق ایران

امروزه با گسترش دامنه استفاده از کارت‌های الکترونیکی در نظام پرداخت الکترونیکی بین‌المللی، کارت‌های اعتباری نقش کلیدی در مبادلات و معاملات تجاری ایفا می‌نمایند. مدل کسب و کار کارت‌های اعتباری در نظام بین‌المللی سبب جذابیت بسیار این ابزار پرداخت در میان بازیگران و ذینفعان نظام اعتباری شده است. در این تحقیق سعی بر آن شده است، مدل کسب و کار کارت اعتباری در ایران مورد بررسی قرار گیرد و با مدل کسب و کار کارت‌های اعتباری بین‌المللی مقایسه گردد. از سوی دیگر، با شناسایی توان نظام بانکی کشور و مؤلفه‌های نظام اقتصادی و اجتماعی کشور، راهکارهای برون‌رفت از بن‌بست پروژه کارت اعتباری در ایران ارائه گردد. حرکت به سوی استانداردهای کارت اعتباری، فاصله گرفتن از نظام تسهیلات خرد بانکی، اصلاح نظام کارمزدی و ارائه پیشنهادهای جهت برپایی مدل کسب و کار جدید با بیان جذابیت‌هایی برای تمامی ذینفعان شبکه پرداخت کشور، برخی از راهکارهای ارائه شده در این مقاله می‌باشند. بدون شک با اصلاح مدل کسب و کار کارت اعتباری در کشور، می‌توان از کارت اعتباری به عنوان ابزاری قدرتمند برای کنترل نقدینگی و تحریک‌پذیری بازار بهره‌جست تا این ابزار پرداخت، بتواند در جایگاه صحیح خود در نظام پرداخت الکترونیک ایران قرار بگیرد. صنعت بانکداری متناسب با نیازهای جامعه، ابزارهای جدید ارائه می‌کند. یکی از این ابزارها کارت‌های اعتباری است. بانک‌ها و مؤسسه‌های مالی، کارت‌هایی را در اختیار مشتریان می‌گذارند تا آنان کالاها و خدمات مورد نیاز خود را بدون پرداخت پول نقد بخرند. استفاده از کارت‌های اعتباری باعث صرفه‌جویی در وقت، دقت در محاسبه و آسایش روحی دارنده کارت می‌شود؛ چنان‌که در اقتصاد ملی مانع از هدررفت هزینه‌های جمع‌آوری و از بین بردن اسکناس‌های کهنه و چاپ اسکناس‌های جدید می‌شود. مزایای متعدد کارت‌های اعتباری گسترش روزافزون آن‌ها در جامعه را در پی دارد؛ به‌طوری‌که پیش‌بینی می‌شود در آینده‌ای نزدیک جانشین تمام عیار اسکناس شود. از آن‌جا که خاستگاه اصلی کارت‌های اعتباری کشورهای غربی است، روابط حقوقی حاکم بر معاملات کارت‌های اعتباری در مواردی منتهی به ربا و خلاف شرع می‌شود، بر این اساس، ضرورت دارد راه‌حل‌های فقهی برای استفاده از کارت‌های اعتباری پیدا شود. در این جهت محققان و کارشناسان بانکداری اسلامی با استفاده از قراردادهای مجاز فقهی چند راه حل پیشنهاد کرده‌اند: 1. طراحی کارت اعتباری بر اساس قراردادهای بیع و حواله و جریمه تاخیر تادیه؛ 2. طراحی کارت اعتباری بر اساس قراردادهای بیع و جعاله و جریمه تاخیر تادیه؛ 3. طراحی کارت اعتباری بر اساس قراردادهای بیع نسبه، ضمانت و وکالت؛ 4. طراحی کارت اعتباری بر اساس قراردادهای خرید و فروش وکالتی؛ 5. طراحی کارت‌های اعتباری بر اساس قرارداد فروش وکالتی؛ 6. طراحی کارت اعتباری بر اساس قراردادهای بیع نسبه و حواله؛ 7. طراحی کارت اعتباری بر اساس بیع نسبه و خرید دین (تنزیل). بررسی و مقایسه راه‌حل‌های پیش‌گفته نشان می‌دهد که در مجموع، راه حل هفتم، اطمینان فقهی و اجرایی بالاتری دارد.

کلیدواژه‌ها: کارت اعتباری، پرداخت الکترونیک، نظام بانکی، کارت اعتباری، بیع، بیع نسبه، بیع وکالتی،

حواله، جعاله، ض

شماره‌ی پایان‌نامه: ۱۲۷۲۰۸۴۰۹۷۱۰۰۱
تاریخ دفاع: ۱۳۹۷/۱۱/۱۰
رشته‌ی تحصیلی: حقوق اقتصادی
دانشکده: علوم انسانی
استاد راهنما: دکتر محمدحسین فلاحتی